

Asia: VN/1281/2020

Lausuntopyyntö hallituksen selonteosta kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista (luonnos)

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Työperäinen maahanmuutto ja perheenyhdistämiset näkyvät vähän selonteossa. Tulevaisuudessa puhutaan työperäisen maahanmuuton lisäämisestä, mutta siihen liittyvää valmistautumista ei näy. Uudenkaupungin kokemusten mukaan työperäiset maahanmuuttajat Euroopasta ovat tarvinneet paljon apua mm. rekisteröitymiseen, DVV:ssä käymiseen, Kelan sosiaaliturva hakemuksissa, kouluissa tai koulutuksin hakeutumisessa, työsuhteeseen liittyvät asioissa sekä moniin muihin. Myös heillä on oikeus kotoutumiseen Suomeen ja sen perusteella tämä näkökulma tulisi huomioida.

Kommentit lukuihin 1-6: Tilannekuva ja keskeiset muutostekijät. Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat.

Kotoutumisjakso alkamisen ajankohta on epäselvä ja se pitäisi selkeyttää. Alkaako se siitä, kun henkilö saapuu Suomeen tai, kun on rekisteröitynyt DVV:hen ja muuttajalla on kotikunta vai, kun on aloittanut esim. kotokoulutuksen; odotusaika on hyvin pitkä. Miten tieto siirtyy kotikuntaan muuttaneesta? Automaattisesti ei tule tietoa työperäisistä muuttajista eikä perheen yhdistämisen perusteella tulleista.

Kommentit lukuun 7: Maahanmuuttajien työllisyyden ja osallisuuden edistäminen

Uudenkaupungin eli ns. seutukaupungin näkökulmasta maahanmuuttajien työllisyys on yllättävän hyvä. Töihin hakeudutaan muulta Suomesta. Monen työntekijän työssäolo taidot ovat heikot, vaikka asumisaikaa Suomessa on ollut kauan ja osalla jopa Suomen kansalaisuus. Pitkän työttömyyden jälkeen tarvittaisiin työssä olon lisäksi kohdennettua työtietous-koulutusta.

Ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden kohdalla on kaksi isoa ongelmaa. Yksi on se, että ei tosiasiaassa tunneta työllistymismahdollisuuksia omaa opiskelukaupunkia laajemmin. Niin sanotuissa

seutukaupungeissa olisi mahdollisuus/tarve rekrytoida, mutta puolin ja toisin aika harvoin tiedostetaan tätä mahdollisuutta.

Toinen ongelma on, että opinnot suoritetaan englanniksi eikä niihin sisälly suomen kielen opetusta. Kun myös muu sosiaalinen ympäristö mahdollistaa yksin englannin kielen käytön, ei suomea käytännössä opita, mikä hankaloittaa työllistymistä. Koulutusohjelmissa pitää olla pakollisia suomen kielen opintoja, yksi opintopiste suomen kielestä ei ole riittävä.

Työvoimakoulutuksen mahdollisuuksia ja yleistä tunnettavuutta sekä sen mainetta parannettava. Työssä oppimista osana suomen kielen työelämä-tietoutta ja -tuntemusta on jo olemassa, mutta tätä tarvitaan enemmän. Perus ATK-aidot haltuun, osaksi suomen kielen kurssia tai sen kylkeen tai lisäkurssitus. Digitaalisten kehittäminen, tiedonhaku ja osallistuminen palvelujen äärelle sähköisesti – positiivista kuvaa vahvistettava.

Työnantajille riittävä tuki vieraskielisten palkkaamiseen, heille oma maakunnallinen ohjauspiste, johon kytketään myös vertaistuen mahdollisuus. Ohjauksen pitää ulottua myös keskuskaupunkeja laajemmalle.

Kommentit lukuun 8: Nopeutetaan kotoutumisen käynnistymistä

Kotoutumisen tukea tarvitaan myös muille kuin pakolaisille. Suomen kansalaisuuden saanut pakolainen saa perheenjäsenet Suomeen. Heistä ei tule mitään tietoa kuntaan. He saattavat olla samasta kylästä lähtöisin, kun toisen henkilön samaan aikaan toissijaisen suojelun saaneet perheenjäsenet. Palveluiden suhteen he ovat täysin eriarvoisessa asemassa. Luvussa ei mitenkään huomioida muiden muuttajien tukea, myös työn perässä Suomeen muuttavat tarvitsevat paljon tukea. Työ itsessään ei käynnistä kotoutumista

Kommentit lukuun 9: Parannetaan ohjauksen ja neuvonnan saatavuutta maahanmuuttajille

Viranomaisten pitää saada tieto kuntaan muuttaneista, myös muista kuin kansainvälistä suojelua saaneista.

Maahanmuuttajien ohjauksen ja neuvonnan saannin kynnyskysymys on yhteinen kieli. Omakielistä ohjausta ja neuvontaa tehostettava myös matalan kynnyksen asiointin osalta. Eri palveluihin ja järjestelmiin kirjautuminen saattaa olla haaste sekä asiakkaan että neuvojan näkökulmasta. Digilukutaidon heikko taso estää ymmärrystä ja omatoimista palvelun käyttöä. Neuvoja on usein roolissa, jossa tekee asiakkaan puolesta asioita. Tämä ei kehitä asiakkaan omaa sähköisten palveluiden järjestelmätuntemusta. Haasteena aika- ja resurssipula. Osa asiakkaista tarvitsee kädestä pitäen neuvontaa kaikissa elämän ja arjen osa-alueissa ja niiden haltuunotossa.

Kommentit lukuun 10: Luodaan kotoutumisohjelma alkuvaiheen kotoutumisen tukemiseksi

Vieraskielisten osalta kuntien rahoitus on turvattava. Valtion tukea tarvitaan myös kunnissa, joissa on työperäistä muuttoa. Lähetetyt työntekijät eivät ole Suomen sosiaaliturvan piirissä ja esim. sosiaali- ja terveystalvet eivät koske heitä, mutta he hakevat palvelut oleskelukunnasta. EU:n sisällä lasku lähtee kotimaahan joissakin tapauksissa.

Työvoiman ulkopuolella olevat, joiden oleskelulupa on perheenjäsen, ovat vaikeassa asemassa. Heistä ei tule tietoa kunnan palveluihin ja he saattavat jäädä puolison elätettäviksi, ilman mahdollisuutta osallisuuteen. Tämä on haasteellista varsinkin kansalaisuuden saaneiden perheenjäsenten kohdalla, heitä ei järjestelmä havaitse, jos he eivät itse osaa hakeutua palveluiden piiriin. Neuvola on monta kertaa naisille ja lapsille ensimmäinen kontakti suomen yhteiskuntaan maahan tulon jälkeen.

Kommentit lukuun 11: Kotoutumisen edistäminen tukemaan osaajien pysyvyyttä ja osallisuutta

Osaajien pysyvyys alue-/kuntakohtaisesti haastavaa työntekijä- ja työnantajanäkökulmasta puutteellisen suomen kielen taidon sekä työntajilla olevien ennakoasenteiden vuoksi. Myös hyvin suomea puhuvilla voi olla vaikeaa saada työtä kulttuuriristiriitojen vuoksi. Yritysten ja työntajien kotoutumistietoutta lisättävä maahanmuuttajien työllisyyskontekstissa (yrityskäynnit), lyhyempiä oppi-/harjoittelujaksoja tarjottava aktiivisesti yritysten käyttöön, jolloin maahanmuuttaja voi näyttää osaamisensa ja kykynsä. Tulisiko sisältyä osaksi jotain kurssia? Maahanmuuttajamentori tai vastaava madaltamaan yritysten kynnystä lähteä kokeilemaan uusia kansainvälisyys käytäntöjä

Kommentit lukuun 12: Vahvistetaan kumppanuuksia ja järjestöjen roolia

Pienemmällä aluilla on vaikeaa löytää yhteistyökumppania.

Kommentit lukuun 13: Hyvät väestösuhteet ja osallisuus tukemaan kotoutumista ja yhteenkuuluvuuden tunnetta

Eri puolilla maata tarvitaan erilaisia toimenpiteitä hyvinvoinnin luomisessa. Isoilla paikkakunnilla on vieraskielisten perustamia yhteisöjä ja järjestöjä. Näin ei ole pienemmillä paikkakunnilla, jolloin rakentajan rooli jää enemmän kunnan vastuulle saattaa vieraskieliset osaksi yhteisöä ja siten hälventää pelkoja sekä muuttaneissa että kantasuomalaisissa. Tähän tarvitaan kuntiin erilaista tukea ja avustuksia.

Kommentit lukuun: Kotoutumisen edistämisen suuntaviivat 2020-luvulle ja tiivistelmä askelista eteenpäin

Valtion pitää tukea eri perusteilla tulevia maahanmuuttajien kotoutumispalveluita kunnassa. Asiakkaan palvelutarve pitäisi olla ratkaiseva. Kotoutumisen palveluihin pitäisi olla oikeus myös muilla kuin turvapaikan hakijoilla.

Maahanmuutto muuttuu ja ongelmia seuraa, kun työperäiset maahanmuuttajat joutuvat työttömiksi tai sairastuvat. Heillä ei ole mitään osaamista Suomen yhteiskunnasta. Heidän suomen kielen taitonsa on olematon, varsinkin jos työkielenä on englanti. Tämä tietynlainen osaamattomuus siirtyy heidän lapsiinsa, koska vanhemmat eivät pysty tukemaan koulunkäyntiä riittävässä määrin.

Lehtinen Marika
Uudenkaupungin kaupunki

Myllymäki Lea
Uudenkaupungin kaupunki - Sosiaalipalvelut